

Журавльова Т.О.

кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри економіки та моделювання ринкових відносин

Фіт як О.Б.

студентка 3 курсу напряму підготовки «Фінанси і кредит»
Одеський національний університет імені І.І.Мечникова

АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ТІНЬОВОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ

Традиційно причиною тінізації економіки вважають надмірний податковий тягар. Проте ця думка, хоча вона і переважає, не повною мірою відтворює її причини. Наприклад, в Україні загальне податкове навантаження на підприємство складає 55,5 %. Це досить високий показник. Разом з тим у Франції він найбільший серед європейських країн і складає 65,8%, в Австрії податкове навантаження дорівнює 55,5 %, у Швеції – 54,6% [1].

В економічній науці процесами, які прямо чи опосередковано відносяться до відтворення суспільних благ і пов'язані з формуванням державних інституцій, займалися колективи учених, очолювані А. Гриценко та І.Чутуновим [2]. Питання формування фіскального простору і забезпечення стійкості системи державних фінансів знаходилися в центрі уваги Ф.Баллабриги, Т. Єфименко [3], Дж. Кіма. Особливості реалізації фінансової політики аналізували учені під керівництвом А. Даниленко [4]. Хоча ці дослідження мають теоретичне і практичне значення для розвитку економічної науки, залишаються дискусійні питання щодо впливу тіньового сектору на деформацію виробництва суспільних благ в економічній системі.

Томі ціль статті – визначити закономірності викривлення тіньовим сектором процесу відтворення суспільних благ в Україні. Зважаючи на це, завданнями є аналіз тенденцій розвитку тіньового сектору і його впливу на виробництво суспільних благ; оцінка характеру деформації таких благ, внаслідок визначення якості структурування доходів Зведеного бюджету України; формування ряду пропозицій по ослабленню тиску тіньової економіки на відтворювальні процеси для цих благ в Україні.

Відомо, що тіньова економіка негативно впливає на виробництво суспільних благ, що обумовлено труднощами формування доходів консолідованого бюджету в країні. В 2012 році підвищився дефіцит консолідованого бюджету и розмір державного боргу. Крім цього, поступово нарощувався перерозподіл ВВП через Зведений бюджет України, що привело до збільшення його розбалансованості, посилило фіскальний тиск на економічних агентів, зумовило ріст рівня тіньового сектору. Таким чином, в нашій країні збільшувалася залежність виробництва суспільних благ від зовнішніх ресурсів, що своєрідним чином «консервувало» їх виробництво. Це також вплинуло на отриманні позитивного ефекту в інших суміжних галузях через те, що взяті в борг кошти в більшості випадків направлялися на «споживання» і не мали інвестиційної складової.

На нашу думку, необхідно переглянути практику формування боргових зобов'язань і привести рівень дефіциту Зведеного бюджету України до таких параметрів, які не могли би деструктивно впливати на розвиток національної економіки, і тим самим сприяти процесам її детінізації. Відомі вчені пропонують ряд підходів, пов'язаних з необхідністю оцінки і покращення параметрів формування фіскального простору [3, с. 10-15; 4, с. 68-72], забезпечення стійкості бюджетної системи, вдосконалення інституціональної архітектури державних фінансів. В контексті детінізації це дозволить частково вирішити питання поповнення бюджету і створити передумови для розширеного виробництва суспільних благ.

Існування тіньового сектору в Україні має об'єктивні причини, пов'язані з нестабільністю макроекономічної ситуації, на що вказує нерівномірність темпів росту ВВП, значні флуктуації індексу споживчих цін і рівня доларизації. Сьогоднішнє становище з фіскальним податком, який є одним із найвищих у світі, досягаючи близько 46%, просто не дає можливості бізнесу працювати «по-білому». А поки що в тіньовій економіці є і плюси. Це один із тих факторів, який допомагає населенню легше пережити фінансову кризу. А в Україні такі кризи зазвичай настають частіше, ніж у всьому світі.

Для послаблення впливу тіньового сектору на процеси виробництва суспільних благ в економічній системі України необхідно:

- провести якісну оцінку структурування доходів Зведеного бюджету України з урахуванням тіньової економіки, що дозволить визначити рівень «успішності» детінізації;
- удосконалити систему відносин між державними та економічними агентами, що передбачає посилення боротьби з корупцією;
- забезпечити дієвість заходів економічної політики і мінімізувати роль популізму, що надасть можливість стабілізувати соціально-економічну ситуацію, знизити рівень доларизації і підвищити довіру до національної валюти.

Література:

1. Ткаченко Т. Порівняльний аналіз податкового навантаження в економіці України та країнах з розвинутою ринковою економікою // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. - №19. – С. 460-464.
2. Чугунов І.Я. Інституційна архітектура бюджетної системи // Фінанси України. – 2008. - № 11. – С. 3-10.
3. Єфименко Т.І. Формування фіскального простору економічних реформ // Фінанси України. – 2011. - № 4. – С. 3-23.
4. Плєскач В.Л. Підходи до розробки структурно-функціональної моделі фіскального простору в Україні // Фінанси України. - №11. – С.65-75.
5. Фінансово-монетарні важелі економічного розвитку : в 3 т. ; Даниленко А.І., Алімов О.М., Барановський О.І., Буковинський С.А., Соколовська А.М. та ін.. Фінансова політика та податково-бюджетні важелі реалізації – Т. 1 ; [за ред. А.І. Даниленка]. – К. : Фенікс, 2008. – 468 с.